

Türkiye Ekonomisinde 2015 Birinci Çeyrek Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Verileri Özet Rapor

HAZIRLAYAN

06.07.2015

Yrd.Doç.Dr. Emine TAHSİN

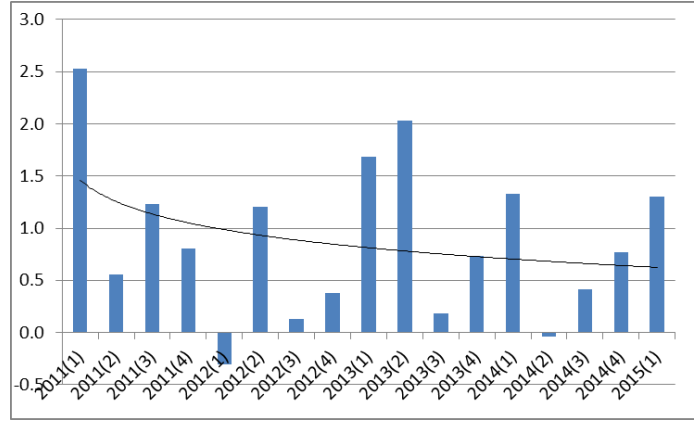
RAPOR

Bu yazı, 26 Ocak 2015 tarihinde İFESAM sayfasında yayınlanan “Türkiye Ekonomisinde Büyüme Beklentileri” başlıklı çalışmanın devamı niteliğinde olup 31 Mart 2015 ve 10 Haziran 2015’te açıklanan TÜİK GSYH(Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) Bülteni temel alınarak hazırlanmıştır.

Türkiye Ekonomisinde büyüme beklentileri başlıklı çalışmada (2015); 2012-2014 arası dönemin büyüme oranlarında yavaşlama eğilimini temsil ettiği belirtilmiş, özellikle yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ülkelerde gerçekleşen büyüme oranları dikkate alınarak Türkiye ekonomisindeki büyüme verileri analiz edilmeye çalışılmıştı. Bir önceki raporda 2015 yılı büyüme beklentilerinin yeniden revize edildiği vurgulanırken, 2014 yılının üçüncü çeyreğinde(10 Aralık 2014 TÜİK GSYH Bülteni) bir önceki yılın aynı dönemine göre gerçekleşen % 1,7 oranındaki büyümenin beklentilerin oldukça altında kaldığı belirtilmişti.

Bu süre zarfından açıklanan 2014 son çeyrek ve 2015 ilk çeyrek büyüme verileri de dikkate alındığında, genel olarak Türkiye ekonomisinde büyüme oranındaki artış eğiliminin yavaşladığına dikkat çekilmektedir. Türkiye ekonomisinde 2012 yılından bu yana ortalama büyüme oranlarının yavaşlama eğiliminin sürdüğü görülmektedir. (Bkz. Tablo 1)

Tablo 1: GSYH, Önceki Çeyreğe Göre Büyüme (Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Harcamalar Yöntemiyle GSYH (1998 fiyatlarıyla, TÜİK, 2015)

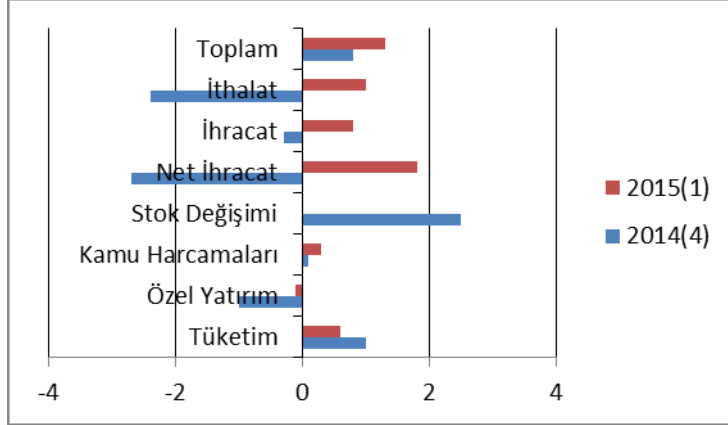

TÜİK'in 31 Mart 2015'te açıkladığı rakamlara göre Türkiye ekonomisi 2014 yılında %2,9 oranında büyüdü. Bu oran daha önce yayınlanan raporda da belirtildiği üzere beklentilerin altında kaldı. 2013 yılında %4,2 olan büyüme oranı, 2014'de %2,9'a düşerken, 2015 yılı beklentilerinin de revize edilmesini beraberinde getirdi.

2014 yılının son çeyreğinde büyüme hızı bir önceki çeyreğe göre %0,8'e yükselmesine rağmen 2014 yılı büyüme oranının beklentilerin altında kalmasını engelleyemedi. 2014 yılının son çeyreğinde net ihracatın büyümeyi %2,9 oranında düşürürken, iç talepteki artış düzeyinin net ihracattaki düşüşü telafi etmeye yeterli olmadığı görülmektedir. 2014 yılının son çeyreğinde özel yatırımlar azalırken, kamu harcamaları genel anlamda yatay bir seyir izledi. Son çeyrekte zayıf iç talep ve stok değişimine bağlı olarak elde edilen büyüme oranı 2015 yılı büyüme beklentileri dikkate alındığında, ekonominin zayıf yönleri olarak belirginlik kazanmaktadır.

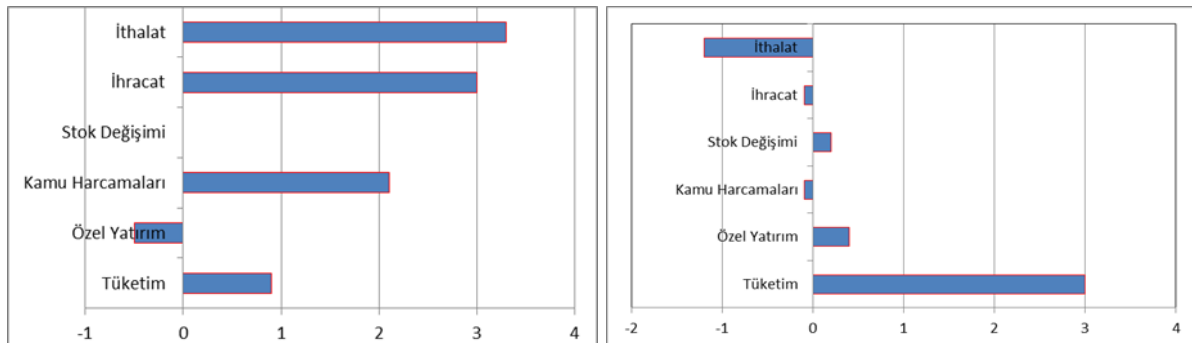
2015 ilk çeyreğinde de tüketime dayalı büyüme devam ediyor...

TÜİK'in 10 Haziran 2015'te açıkladığı rakamlara göre ise GSYH 2015 ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %2,3 büyüdü. Takvim etkisinden arındırılmış 1998 yılı sabit fiyatlar ile GSYH, 2015 yılı birinci çeyreği bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %2,4'lük artış gösterirken, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH değeri bir önceki çeyreğe göre %1,3 oldu.

Tablo 2: GSYH Alt Kalemlerinin Bir Önceki Çeyreğe Göre Büyüme Katkıları ve Toplam Büyüme

2015 yılının ilk çeyreğinde elde edilen büyüme oranı, Türkiye ekonomisinde tüketime dayalı büyüme sürecinin yavaşlama eğiliminde olduğunu ortaya koymaya devam ederken, iç talep düzeyinin zayıfladığı, net dış talep etkisinin ise bu dönemde büyüme sürecinde belirleyici olduğu görülmektedir. 2015 yılının ilk çeyreğinde, 2014 yılının aynı dönemine göre ihracat %7,5, ithalat ise %9 oranında azalırken dış ticaret açığı da %12,6 oranında küçülmüş, 12,6 milyar dolara gerilemiştir.

2015'in ilk çeyreğinde genel olarak harcamalar yöntemiyle GSYH verileri değerlendirildiğinde, özel tüketim ve ihracat, büyümenin motor gücü olarak tanımlanırken, özel yatırımlar düzeyinin azalmaya devam ettiği görülmektedir. Tüketime dayalı büyüme sürecinde kamu harcamalarının da belirleyen olmaya devam ettiği dikkat çekmektedir.

Tablo 4 ve 5: GSYH Alt Kalemlerinin, Bir Önceki Çeyreğe Göre % Değişimleri ile GSYH Alt kalemlerinin, Bir önceki Yılın Aynı Çeyreğine Göre Büyüme Katkıları(2015 ilk çeyrek büyüme rakamları için)(TUİK,2015)

2015 'in ilk çeyreğinin 2014 yılının aynı çeyreğine göre GSYH alt kalemlerinin büyümeye yaptıkları katkı dikkate alındığında tüketim ile özel yatırımlar ve stoklardaki değişimin katkı payının daha yüksek olduğu görülmektedir.

İnşaat sektörünün büyüme oranındaki yavaşlama eğilimi sürüyor...

İktisadi faaliyet kollarına göre sabit fiyatlarla hesaplanan GSYH'ye göre ise 2014 yılında diğer faaliyet kollarına göre karşılaştırıldığında sadece tarımda %1,9 oranında küçülme yaşanmıştır. Bununla birlikte 2015 yılının ilk çeyrek iktisadi faaliyet kollarındaki büyüme oranları dikkate alındığında, sanayi alt kolları(NACE Rev.2) arasında yer alan madencilik ve taş ocakçılığı alanında %8,1 oranında inşaatta ise %3,5 oranında küçülme yaşandığı dikkat çekmektedir. İnşaat sektöründeki küçülme 2014'ün son çeyreğinde de gözlemlenirken, bu eğilimin 2015'in ilk çeyreğinde de devam ettiği görülmektedir.

2015 yılının ilk çeyreğinde imalat sanayi ise sadece % 0,8 oranında büyürken sanayi alanındaki büyümenin yatay seyrettiği gözlemlenmektedir. Sanayi faaliyetlerindeki durağan büyümenin özellikle inşaat ve madencilik faaliyetlerdeki küçülmeden dolayı gerçekleştiğini ileri sürmek mümkündür.

2015 büyüme beklentileri kırılmalıklara dikkat çekiyor

Tablo 4: Türkiye Ekonomisinde 2014 Yılı Gerçekleşen Veriler ile 2015 Dönemine İlişkin Beklentiler

	OVP		IMF	DB
	2014 *	2015	2015	2015
Büyüme	2.9	4.0	3,0	3,0
TÜFE (yılsonu)	8.2	6.3	7,0	7.0
İşsizlik	9.9	9.5	10.4	9.5
Bütçe Açığı(% GSYH)	-1.3	-1.1	-1.7	..
Cari Açık(%GSYH)	-5.7	-5.4	-6.0	-4.4

Kaynak: Ekonomik Görünüm (Orta Vadeli Program, Mayıs ,2015), IMF Türkiye IV. Madde Konsültasyon Raporu (Aralık 2014), Dünya Bankası Türkiye Düzenli Ekonomi Notu (Nisan 2015).

IMF WEO Nisan 2015 raporuna göre Türkiye ekonomisinin 2015-16 yılları arasında ortalama %3,1 oranında büyümesi beklenmektedir. Bununla birlikte WEO raporu enerji fiyatlarındaki azalma nedeni ile enerji ithalatının değerindeki düşüş ile birlikte cari işlemler açığının daralacağı ve de özel tüketim harcamaları temelli bir büyüme sürecinin yaşanacağını öngörmektedir.

Bununla birlikte enerji fiyatlarındaki düşüş ve zayıf iç talep cari açığın azalmasına yardımcı olurken, kurdaki değer kaybının devam etmesi ile birlikte söz konusu verilerin enflasyon üzerindeki etkisi beklenenden daha düşük düzeyde gerçekleşmektedir.

Dünya Bankası Türkiye Düzenli Ekonomi Notu'na göre (Nisan 2015); “Türkiye ekonomisinde seçimler sonrası belirsizliğin ortadan kalkması ile birlikte iç talebin hızlı bir şekilde toparlanacağı varsayımı altında, büyüme yılın ikinci yarısında hızlanacaktır, ancak yılın ilk yarısındaki zayıf başlangıcın taşıma etkisi yıllık büyüme hızını %3'te tutacaktır”. Artan ithalat talebi ve belirsiz ihracat beklentilerinin dış dengelenme hızını azaltması, ancak düşen petrol fiyatlarının cari açığı GSYH'nin %4,4'ü seviyesinde tutması öngörülmektedir. Buna göre, 2014 yılında 220 milyar dolar olan dış finansman ihtiyacının 2015 yılında yaklaşık 200 milyar dolara düşmesi beklenmektedir. Ayrıca hanehalkları ve şirketlerin, artık 2000'li yılların başlarına göre daha borçlu olduğu, bankacılık sektöründe karlılığın düştüğü, kredi mevduat oranının %115'e çıktığı göz önüne alındığında, bankacılık sektörünün hızlı kredi artışı destekleme yeteneğinin önümüzdeki dönemde daha sınırlı olacağı öngörülmektedir.

Dış finansman ihtiyacına bağlı olarak gerçekleşen yatırımların sürdürülebilirliği, iç tüketime dayalı büyümenin sınırlarına gelip gelmediği sorusu ile FED politikalarındaki değişikliğin etkileri 2015 yılında Türkiye'de büyümenin eğilimini belirleyecek başlıklar arasında yer almaktadır. Türkiye'nin diğer yükselen ekonomilere oranla düşük tasarruf eğilimi ile jeopolitik nedenlere bağlı dalgalanmalar, ekonominin önündeki temel kırılmalıklar olarak tanımlanmaya devam etmektedir. Söz konusu dönem boyunca TL'nin değer yitirmeye devam etmesi, enflasyon artışının sürmesi ile faiz politikasındaki belirsizlikler önümüzdeki dönemin kırılmalıkları ve ekonominin zayıf noktaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakça:

Dünya Bankası Türkiye Düzenli Ekonomi Notu(Nisan 2015),
<http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/turkey/tr-tren-apr-2015-tr.pdf> (erişim tarihi 13 Haziran 2015)

Ekonomi Bakanlığı Ekonomik Görünüm (Mayıs 2015),
<http://www.economy.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Ana%20Sayfa/Bilgi%20Merkezi/01.%C4%B0statistik-Analizler/Ekonomik%20G%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCm-May%C4%B1s.pdf;jsessionid=BWO0UH83QL7oF4PoPIXyDtsKgHncp5WWJ2rDkYXZ-dan7-iXW5Nv!1004733584>(erişim tarihi 13 Haziran 2015)

IMF(2014) IMF Turkey 2014 Article IV Consultation—Staff Report.(Türkiye IV. Madde Konsültasyon Raporu Aralık 2014), <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr14329.pdf>, (erişim tarihi 4 Ocak 2015)

IMF WEO(2015) World Economic Outlook Database,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/pdf/text.pdf> (erişim tarihi 15 Haziran 2015)

Orta Vadeli Program(2014), Orta Vadeli Program (2015-2017),<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Duyuru%20ve%20Haberler/Attachments/628/Orta%20Vadeli%20Program%20%282015-2017%29.pdf>, (erişim tarihi 4 Ocak 2015)

Tahsin Emine(2015), Türkiye Ekonomisinde Büyüme Beklentileri
<http://www.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2015/01/T%C3%BCrkiye-ekonomisinde-b%C3%BCy%C3%BCme-beklentileri.pdf>(erişim tarihi 20 Şubat 2015)

TUİK GSYH Bülteni 31 Mart 2015,
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18727>(erişim tarihi 10 Mayıs 2015)

TUİK GSYH Bülteni 10 Haziran 2015 ,
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18728> (erişim tarihi 13 Haziran 2015)